

Eesti rahva suurimal ühispeol oleme saanud tunda nii suvist lämbust kui ka kõledat sügisilma

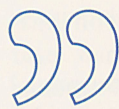
Millised on olnud *laulupidude ilmad?*

On öeldud, et laulupäevad nagu jaanipäevadki ei saa läbi vihmata. Vale puha! Mõlemal tähtsal pühal oleme näinud mitmekesist ilma.

Ain Kallis

Paljusid huvitab, millal on ilm rikkunud laulupeoliste esinemisrõõmu. Et saada selle kohta ülevaade, võtame appi nii ajalehed kui ka ilmapäevikud.

1869. aastal Tartus peetud esimesel üldlaulupeol kulges „ülleüldine Eesti-laulupidu, tõesti rõmoliik pidu“ üldiselt soodsates oludes. „Ilmuke oli essimesel päeval hea.“

2017. aasta noorte laulu- ja tantsupeol said osalejad tõelise karastuse: ilmataat pani staažikate lauljate-tantsijate kaardiväe järelkasvu proovile.

Edasi aga läks vihm „.. tihhidamaks; se teinud issiärranis pidu eestkostjatele kurva meelt“. Siiski otsustati, et kõned võivad ka hiljemaks jääda, sest

„.. tulleb, mis tulleb, kontsert peab petud saama!“.

Nii tehtigi: „.. keik laulud olla nad üllevägga hästi laulunud; ehk kül vihma üllevalt kaela vullanud, polle lauljad ommetige mitte järrel andnud egga omma julgust nõtkuda lasknud“ (sadas 4,1 mm vihma). Kolmandal päeval „.. olli ilmuke palju lahkem; päike lükkas pilved kõrva ja vatas lahkkesti ja rõmulikult keige Tartu linna ja pidu võeraste peale“.

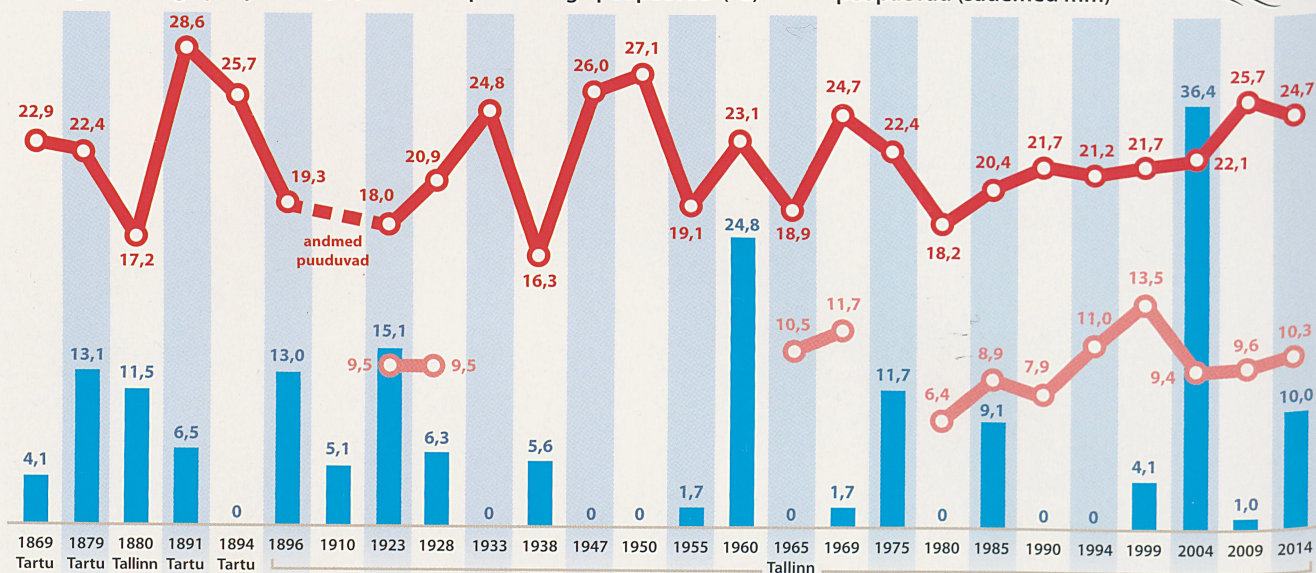
Üks hea ilmaga pidu teise järel. Järgmised viis laulupidu kuni 19. sajandi lõpuni olid ilma poolest üpris ilusad: „Ilmad olid läbistikku

Laulupeo ilm läbi aegade

○ Kõige kõrgema õhutemperatuuriga peopäevad (°C)

○ Kõige madalama õhutemperatuuriga peopäevad (°C)

■ Kõige vihasemad peopäevad (sademed mm)

hädä" (1879). 1880. aastal sadas enne kontserti, rahvas saadi uuesti peoplatsile kordusrongkäiguga.

Järgmine, 1891. aasta laulupidu Tartus kujunes läbi aegade kuumimaks: „Ilm oli pidu ajal kõigiti pidulik; kahel esimesel päeval tegi liig palav vaeva! [---] Ilus tasane öösine vihm kosutas aga põldusid nagu laul ja mäng inimeste vaimusid. Igal päeval paistis päike palavasti ja säravasti“ (maksimaalseks õhutemperatuuriks mõõdeti 28,6 °C).

„Ei võinud paremat ilma soovida,“ kõlas 1894. aasta peo järgne kommentaar Postimehes. Aastal 1896 kurdeti vaid, et „.. vaimulik kontsert ei tahtnud hästi kokku kõlada. Teda eksitas kaunis vali tuul. Veel enam tegi aga lauljate väsimus priske kokkukõla raskeks“.

Paduvihmaga peod jäävad hästi meelde.

Järgmistel sajanditel polnud õhkkond enam nii soe. 1910. aastal kurdeti: „.. vaid rahvuslikud laulud tõstsid tuju“. Edasistel „päris eesti pidudel“ oli ilm vaheldusrikas: 1923. a oli ilm ilus, 1928. a puhus kolm päeva kõva tuul ning peole lisaks etendatud Adsoni näidendi „Toomapäev“ ajal lahkusid pooled vaatajaist külma tõttu.

Aastal 1933 peetud laulupeo kahel päeval „.. ei tahtnud laulud kõlada leitsakulises õhus“, kolmas päev oli aga lausa sügiselt külm: õhutemperatuur vaid 10 kraadi ümber.

1938. aastal, sõjajärgsetest pidudest viimasel, oli vast kõigi aegade kehveima ilmaga pidu: kõik kolm päeva oli tuulised ja pilvised, aeg-ajalt tibutas külma vihma.

»» Kõige ilusamad ilmad olid 2007. aasta peo ajal, mil oli pilves ja 23 soojakraadi, ning 2011. aastal, kui mõõdeti 24,2 °C ja päikesepaistet jagus kümneks tunniks.

Edasistest laulupäevadest on ilmade poolest meeldejäävaimad paar selgema taevaga pidu (1947, 1965 ja 1969), samuti ajad, mil kallas korralikku paduvihma. Lauluveteranidele on eluks ajaks meelde jäänud kaks pidu. 1960. aasta esimesel päeval sadas Tallinnas 25 mm, teisel lisandus veel 19 mm. Koos harjutuspäevadega langes paari päevaga maha peaaegu kuunorm vihma.

Teine paduvihmaga pidu peeti aas-

tal 2004. Siis mõõdeti vihmakoguseks Tallinna-Harku ilmajaamas esimesel päeval 2,4 mm, teisel aga 36,4 mm! Kell 9 hommikul oli Kalevi keskstaadion „justkui tiik“, nagu korraldajad nukralt kommenteerisid.

Ära jäi isegi ametlik rongkäik. Veega kaetud tänavail rändas laulväljaku poole ühelt ilma trotsides umbkaudu 6000–7000 „vabatahtlikku“ planeeritud 34 000 asemel. Viimasel peopäeval mahendas aga ilmataat sooja päikesepaistega kõik nähtud vaevad.

2009. aasta suurpeo peaproovil Tartus kasteti peolised samuti korralikult märjaks, ehkki üksnes rongkäigus. Viimati, 2014. aastal, püsis ilm kena: oli soe ja kuiv.

Kuidas karastub teras? Selleks et timmida tantsupeo sadade kollektiivide samm ühtseks, kulub aega ligi nädal. Kui sellal üldse ilmaga ei vea, on vaja suurt vaprust, et suurritusel lõpuni vastu pidada. Näiteks kurtis 1972. aasta III noorte tantsupeo üldjuht Alfred Raadik: „Kaheksa tunni võrra jäi meil vihma pärast harjutusaeg lühemaks“. Valas ka etendus- te ajal.

2017. aasta noorte laulu- ja tantsupeol said osalejad tõelise karastu-

Tunamullu peetud noorte laulu- ja tantsupeol tuli noortel taluda vihma, tuult ja üsna jahedat ilma

se: ilmataat pani staažikate lauljate-tantsijate kaardiväe järelkasvu proovile. Kolme harjutuspäeva jooksul ei mõõdetud Tallinna-Harku ilma-jaamas sademeid, küll oli ilm võrdlemisi jahe (päevased maksimumid 14–20 °C) ja päris tuuline (puhangud 10–13 m/s). Reedel, esimesel peopäeval, keeras aga ilm ära: tuul paisus 15 meetrini sekundis, keskpäeval sadas Harkus poolteise tunniga 2,2 mm vihma. Mitte just väga palju, aga ikkagi üle kahe liitri vett ruutmeetrile. Äkki sadas mujal linnas rohkem? Tallinna lennujaamas saadi vihmanäiduks 3,2 mm ning Kloostrimetsas 2 mm. Isegi vedas, sest Valgas valas tol päeval 37 mm ja Kihnus 29 mm! Öhtul puhus Pirital tormituul iiliti üle 20 m/s, Harkus mõõdeti õhusoojaks 13 kraadi, seega oli pidutsejatel tajutav õhutemperatuur vaid 8,5 kraadi ümber. Südasuvel!

Teisel tantsupeoöhtul oli ilm endisel sügisene: kell seitse registreeri-

ti ilmajaamas küll 12,4 °C, tajutavaks temperatuuriks arvatati aga 9,5 kraadi – tuul oli vaiksem. Ilm oli kuiv, riided tahenenud, tuju ülevam.

Laulupeo päeval, s.o pühapäeval, säästis ilmataat rahvast vihmajärgust: nagu oli ennustatud, lõppes sadu täpselt enne rongkäiku. Tuul püsis vaiksem, õhusoo kerkis üle 17 pügala.

Ajalukku on läinud laupäeval Vabaduse väljakul peetud spontaanne noorte tantsupidu, mida võiks nimetada „Aga mina jään!“. See pidu peeti ilma tõttu ära jäänud etenduse asemel.

Laulupeoilmad on olnud keskmiselt sügiseseid. Kõigist üldlaulupidudest on ainult kümme täielikult pääsenud vihmahoogudest: Tallinn 2014., 1994., 1990., 1980., 1975., 1965., 1950., 1947. ja 1933. aastal ja Tartu 1894. aastal.

Alates 1923. aastast on Tallinnas laulupidudel 44 päevast sadanud tosin päeval (ka ööd on arvesse läinud!),

neist tugevalt, üle 5 mm, üksnes kaheksal päeval.

Äike on peoliste peade kohal registreeritud vähemalt neljal korral – väga ohtlik asi!

Noorte laulu- ja tantsupidudest oli kõige külmem vast 1977. aastal, kui 3. juulil küündis maksimaalne õhusoo vaid 15,3 kraadini, öhtul tibus ka vihma. Üldse pole sajast, nii vihmast kui ka rahest, pääsu olnud kaheksal peol kaheteistkümnest.

Kõige ilusamad ilmad olid 2007. aasta peo ajal, mil oli pilves ja 23 soojakraadi, ning 2011. aastal, kui mõõdeti 24,2 °C ja päikesepaistet jagus kümneks tunniks.

Lõpetuseks tsiteerin Eri Klasi: „Me võime Eestisse esinema tuua ükskõik kui suuri staare, aga me ei saa laulu- pidu kusagile mujale viia! Mitte mingi raha ega hinna eest!“ ■

Ain Kallis (1942) on meteoroloog ja klimatoloog, Eesti keskkonnaagentuuri peaspetsialist.